

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2002-2003

16 januari 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandenbossche tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over het Vlaams theaterarchief

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandenbossche tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de ondergrens voor de leensubsidie

Vraag om uitleg van mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de stand van zaken met betrekking tot het decretaal initiatief in verband met de zorg en subsidiëring van het niet-beschermd onroerend klein historisch erfgoed

Vraag om uitleg van mevrouw Margriet Hermans tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over detectoramateurs en metaaldetectie

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Donderdag 16 januari 2002

VOORZITTER : De heer Jos Stassen

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.05 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandebossche tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over het Vlaams theaterarchief

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vandebossche tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over het Vlaams theaterarchief.

De heer Vandebossche heeft het woord.

De heer Dany Vandebossche : Mijnheer de voorzitter, met betrekking tot de archieven van theaters zijn recent heel wat alarmkreten geslaakt. We hebben een decreet goedgekeurd dat hierover eigenlijk weinig of niets zegt. De archivering van theaters komt in het podiumkunstendecreet al evenmin aan bod. Persoonlijk heb ik op dit vlak ook nog geen initiatieven genomen.

De vraag is hoe we dit probleem beleidsmatig kunnen aanpakken. We zouden het podiumkunstendecreet kunnen aanpassen. Een globale aanpassing van het podiumkunstendecreet zit er overigens sowieso aan te komen. We zouden tevens voor een wijziging van het archiefdecreet kunnen kiezen.

Ik heb hier ooit een vraag om uitleg gesteld over het archief van de VRT. Ik ben niet van plan die vraag om uitleg hier te herhalen. Ik heb toentertijd een hele dag in de gebouwen van de VRT doorgebracht. Zoals vaak het geval is, is dit archief afhankelijk van de inzet van een aantal individuele medewerkers.

Ik vraag me af hoe we het probleem van de theaterarchieven het best aanpakken. We kunnen in dit verband de nodige regelgeving tot stand brengen. Dit is evenwel niet de enige mogelijkheid om de huidige situatie te verbeteren. We kunnen ook andere initiatieven nemen.

De voorzitter : Ik weet niet of het aanpakken van deze problematiek tot het takenpakket van het Vlaams Theaterinstituut behoort. Ik weet dat het VTI een aantal initiatieven terzake heeft genomen. Zo is het archief van de heer Tindemans bij het VTI terechtgekomen. Dergelijke initiatieven kosten evenwel veel geld. Bovendien kampt het VTI met plaatsgebrek.

Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, het decreet op het privaatrechtelijke culturele archiefwerk, dat indertijd overigens mede door de heer Vandebossche is ingediend, is het eerste decreet dat op basis van culturele thema's in een archiefregeling voorziet.

De tekst van dit decreet somt een aantal thema's op die gedurende de eerste beleidsperiode, die van 2003 tot 2008 loopt, minstens in de lijst moeten worden opgenomen. Ik heb het hier over een minimale, niet-limitatieve opname. De thema's zijn het literaire erfgoed, het muzikale erfgoed, het architecturale erfgoed, het kerkelijk erfgoed, de bedrijfsarchieven en de archieven over het thema 'deportatie en verzet'. Deze lijst is samengesteld op basis van twee criteria.

Om budgettaire redenen zijn die thema's in de lijst opgenomen waarvoor al een archiefinstelling nominatief in de begroting was opgenomen. Een goed voorbeeld hiervan is het Joods Museum voor Deportatie en Verzet, dat uiteraard rond het thema 'deportatie en verzet' werkt. Er is tevens rekening gehouden met de urgentie om met betrekking tot

Van Grembergen

een bepaald thema een beleid te ontwikkelen. Met betrekking tot het kerkelijk en het muzikaal erfgoed moeten we dringend actie ondernemen. In beide gevallen verdwijnen nog steeds eeuwenoude stukken omdat ze op zolders of in kelders liggen te verkommeren. Het is uiteraard de bedoeling om, zodra de budgetten kunnen worden verhoogd, deze lijst per beleidsperiode uit te breiden. Op die manier willen we voor alle culturele sectoren een volwaardige archiefinstelling uitbouwen.

Dat een cultureel thema nog niet in de lijst is opgenomen, betekent uiteraard niet dat we momenteel nog geen plan voor deze sector kunnen uitstippelen. Het steunpunt Beeldende Kunsten en het steunpunt Audiovisuele Kunsten zullen elk afzonderlijk de conservatie van het audiovisueel archiefmateriaal onderzoeken.

Het VTI heeft in 2002 twee projectvoorstellen voor het opstellen van een stafkaart voor het theatererfgoed ingediend. Op basis van interviews met mensen uit de podiumkunstensector heeft het VTI gepoogd om theatercollecties in kaart te brengen. Tijdens deze interviews zijn collecties aan het licht gekomen waarvan we vroeger het bestaan zelfs niet vermoedden. Voor deze inventarisatieprojecten hebben we een bedrag van ongeveer 71.000 euro vrijgemaakt. Niets belet het VTI om in de toekomst aanvullende projectvoorstellen in dit verband in te dienen. Op basis van deze projecten kan het culturele thema 'podiumkunsten' tijdens de volgende beleidsperiode in de lijst worden opgenomen. Als betrokken steunpunt is het VTI bereid om de rol van archiefinstelling voor de podiumkunsten op zich te nemen. De beheersovereenkomst met het VTI zou in die zin kunnen worden aangepast. Om het coherent functioneren van archiefbewaarders te garanderen, moeten nog gesprekken over de precieze modaliteiten worden gevoerd.

Het is de bedoeling dat archieven zowel bij de archiefinstellingen, als bij privé-personen kunnen blijven. We mogen immers niet vergeten dat het verzamelen van archieven materiële problemen met zich meebrengt. Ik denk hierbij in eerste instantie aan het zoeken van de geschikte ruimtes en aan het aanwerven van het nodige personeel. Dat sluit niet uit dat we aan het VTI een archieffunctie zouden kunnen geven, naar analogie met het AMVC. Maar in eerste instantie moeten we volop werken aan een inventaris van wat er is, waar het is en de omstandigheden waarin het zich bevindt. In sommige gevallen zal er sprake zijn van zorgzaam-

heid, in andere gevallen van verwaarlozing. Op basis van die vaststellingen zullen we moeten handelen.

Overigens zijn we van plan om in het ontwerp van kunstendecreet, waarin het podiumkunstendecreet zal worden opgenomen, de bepaling op te nemen dat de gezelschappen op gepaste wijze hun eigen archief moeten beheren, om zo te vermijden dat het geheugen van het theater in Vlaanderen verdwijnt. Als we dit ontwerp uitwerken, dan is dit een zeer direct signaal aan de gezelschappen om niet alleen zorgvuldig om te gaan met hun kostuums, maar ook met andere zaken.

Ook de Archiefbank wordt een instrument dat de teloorgang van archiefmateriaal moet verhinderen. Beheerders van privé-archieven zullen ze kunnen laten registreren. In de mate van de financiële mogelijkheden gaan we proberen de betreffende instellingen ook te coachen bij deze registratietaken. Eens geregistreerd, zal een dergelijk archief niet meer spoorloos kunnen verdwijnen en kunnen, in samenspraak, de verantwoordelijkheden worden vastgelegd.

De voorzitter : De heer Vandenbossche heeft het woord.

De heer Dany Vandenbossche : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb gehoord wat ik wilde horen. Het was zo dat het archiveren niet was opgenomen in heel wat beheersovereenkomsten. Dat was en is onder meer het geval voor de beheersovereenkomst van de VRT. Het initiatief met betrekking tot het VTI is een goed initiatief. De bepaling die zal worden opgenomen in het ontwerp van kunstendecreet komt tegemoet aan mijn bekommernis.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandenbossche tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de ondergrens voor de leensubsidie

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vandenbossche tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de ondergrens voor de leensubsidie.

Voorzitter

De heer Vandebossche heeft het woord.

De heer Dany Vandebossche : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte leden, het boek stond op zijn zachtst gezegd de jongste dagen in de belangstelling. Dat is ook al iets.

We hebben in de cultuurbegroting van de Vlaamse Gemeenschap een krediet vastgelegd voor een voorlopige oplossing in afwachting van het veel besproken, maar nog niet tot stand gekomen, leenrecht. Dat krediet werd goedgekeurd in het parlement. Daarop volgend is een reglement gemaakt voor de toepassing van die leensubsidie. We hebben daar al eens over gedebatteerd naar aanleiding van de begroting. Het debat ging over de vraag welk systeem we zouden hanteren om die leensubsidie naar de auteurs te laten vloeien. We hebben toen al een kleine aanwijzing gekregen. We zouden uitgaan van de aanwezigheid van werken in bibliotheken om auteurs te vergoeden in het kader van een leensubsidie. We verwachtten dat de Vlaamse auteurs wild enthousiast zouden zijn over deze voorlopige maatregel in afwachting van de verwezenlijking van het leenrecht, en betogingen zouden houden ten voordele van u, mijnheer de minister. Dat blijkt echter helemaal niet zo te zijn. Integendeel, in diverse publicaties leveren de auteurs nogal wat kritiek op het ingevoerde reglement. Dat vormt de aanleiding voor mijn vraag. Ook werd de manier van onderhandelen van kabinetleden aangekaart. Maar dat laat ik voor de rekening van de schrijvers.

De opmerkingen die de auteurs hebben geformuleerd in hun open brief aan u bevatten elementen die kunnen leiden tot de vraag om dat reglement nog eens te bekijken. Vanuit administratiefrechtelijke overwegingen begrijp ik dat u een ondergrenswaarde hebt ingevoerd. De auteurs begrijpen dat echter niet goed. In hun brief vragen een vijftigtal schrijvers zich af of ze, als ze een boete van minder dan 500 euro krijgen, die beter niet zouden betalen, aangezien dit meer administratieve inspanningen vergt dan het opbrengt. U hebt dus een ondergrenswaarde van 500 euro bepaald. Verder is gesteld dat een subsidie voor een bedrag kleiner dan 500 euro, niet wordt vergoed. Ik ben het met de ondergrenswaarde niet eens omdat u juist degenen treft die u via een leensubsidie wou bevoornden. De ondergrenswaarde is dus een reëel probleem. Moeten we de ondergrenswaarde aanhouden ?

De Vlaamse auteurs zouden bovendien niet zijn ingelicht over het bestaan van de leensubsidie. 'Geen enkele auteur is door een Vlaamse instantie ingelicht over het bestaan van een leensubsidie en een mogelijkheid om deze aan te vragen.' Het Vlaams Fonds voor de Letteren heeft daar niets over laten weten. De auteurs hebben wel een brief van het Nederlands Fonds voor de Letteren ontvangen, waarin werd gesteld dat de leensubsidie voor 31 januari moest worden aangevraagd. Het Nederlands Fonds is blijkbaar beter op de hoogte dan zijn Vlaamse tegenhanger.

Een derde punt van kritiek betreft het volume. Boeken met minder dan 48 bladzijden komen immers niet in aanmerking voor leensubsidie. Zo wordt een bepaald soort literatuur getroffen, namelijk de poëzie. Dichtbundels bedragen soms minder dan de voorgeschreven 48 pagina's.

De kritieken op het reglement houden steek omdat degenen die het meest van de leensubsidie zouden kunnen genieten, uiteindelijk het minst worden toebedeeld.

Er is ook een bovengrenswaarde bepaald. Op die manier worden auteurs die veel werken in bibliotheken hebben staan, bevoornden. Er wordt bovendien een beperkte meting uitgevoerd. Niet alle bibliotheken worden gescreend, alleen de grote komen in aanmerking. Dat zou een scheefftrekking van het beeld van de aanwezige werken kunnen opleveren. Is het niet mogelijk om het totaal aantal uitgeleende werken in rekening te brengen, gelet op de informatisering van bijna alle bibliotheken ?

De voorzitter : Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Intussen is al wat meer bekend geraakt over de toepassing van de leensubsidie. Wij zijn eveneens geschrokken door de berichtgeving in de pers over de reglementering. Er zijn verwijtende bewoordingen in de brief van de auteurs opgenomen. Buiten een schriftelijke vraag, heeft de heer Vandebossche daarom ook deze vraag om uitleg ingediend.

U wacht op de federale realisatie van het leenrecht. Bij de begrotingsbespreking hebt u gezegd dat de middelen voor de leensubsidie als overgang voor het definitief leenrecht zouden worden vrijgemaakt. De middelen zouden een niet-recurrent karakter hebben, en bedoeld zijn voor één jaar. Ik hoop dat u nog jaren zo optimistisch kunt blijven, mijnheer de minister. U gaat er vanuit dat het leenrecht binnen het jaar gerealiseerd zal zijn en dat de

Van Hecke

huidige problemen op korte termijn zullen worden opgelost. Ik vrees evenwel dat het leenrecht langer op zich zal laten wachten en dat het huidige reglement nog heel wat vragen oproept. Ik vraag me alleszins af in welke mate het mogelijk is om, indien een verlenging van het huidige reglement noodzakelijk zou blijken, in de nodige bijstellingen te voorzien.

Met betrekking tot andere beleidsdomeinen heb ik steeds de aandacht gevestigd op de manier waarop een ontwerp van decreet tot stand is gekomen. Is er overleg met de sector geweest over de vraag hoe de tijdelijke leensubsidie het best kan worden ingevuld? We mogen niet uit het oog verliezen dat het systeem dat in Nederland al jaren wordt gehanteerd zijn deugdelijkheid reeds heeft bewezen.

De heer Vandenbossche heeft hier al naar de communicatie met de auteurs verwezen. Elke bezoeker van de website van het Vlaams Fonds voor de Letteren wordt onmiddellijk met de mogelijkheden van de leensubsidie en van het huidig reglement geconfronteerd. Het is evenwel niet duidelijk wanneer deze berichten op de site zijn verschenen. Is dit gebeurd naar aanleiding van de commotie door de open brief? De site bevat enkel informatie over de deadline en over de inhoud van het reglement. Er is zelfs een link naar de site van de administratie Cultuur waar geïnteresseerden de volledige tekst van het reglement kunnen inkijken. Ik vermoed dat deze informatie vrij laat op deze site is gepubliceerd.

Heeft het Vlaams Fonds voor de Letteren de opdracht of de uitdrukkelijke vraag gekregen om deze informatie te publiceren? Heeft het Vlaams Fonds voor de Letteren hiervoor het nodige materiaal ontvangen?

Indien het gerucht klopt dat de informatie over de leensubsidiëring heel wat mensen via een Nederlandse omweg heeft bereikt, vraag ik me af waar het fout is gelopen. Tenslotte hanteert het reglement een strakke deadline, 31 januari 2003 is niet ver meer van ons verwijderd.

De heer Vandenbossche heeft daarnet ook naar de bepalingen van het reglement verwezen. De boeken moeten een minimaal aantal bladzijden tellen. Hoewel dit minimaal aantal bladzijden voor kinderboeken lager ligt, vallen heel wat kinderboeken alsnog uit de boot. Indien het huidige reglement nog langer dan een jaar moet meegaan, lijkt de regeling inzake de subsidiëring van aanwezige boe-

ken en de permanente uitlening me alleszins niet eerlijk.

Ik wil hier ook nog even wijzen op het feit dat alle ankerpunten in de telling stedelijke bibliotheken zijn. Wat de groei van de collecties betreft, is er nochtans een aanzienlijk verschil tussen stedelijke bibliotheken en bibliotheken in landelijke gemeenten. Zowel de aanwezigheid als de uitlening van boeken zal in beide soorten bibliotheken anders worden ingevuld. Stedelijke bibliotheken worden tenslotte door een heel ander publiek bezocht.

Een ander probleem betreft het verband tussen het subsidiebedrag en het aantal geregistreerde boeken. Indien dit reglement nog een aantal jaren moet meegaan, zal dit een daling van de subsidies met zich meebrengen. Indien de budgetten niet worden aangepast, zullen de auteurs immers minder subsidies voor meer gepubliceerde titels ontvangen.

Ik heb in verband met het reglement nog iets zeer eigenaardigs gelezen. Ik vraag me af of een auteur een leensubsidie kan ontvangen indien de uitgever geen aanvraag heeft ingediend. In het reglement staat dat het indienen van de aanvraag tot de verplichtingen van de uitgever behoort. Hebben de auteurs recht op een leensubsidie indien de uitgever geen aanvraag heeft ingediend?

Aangezien de heer Vandenbossche het al uitgebreid over het minimumbedrag heeft gehad, zal ik hier niet dieper op ingaan. Ik sluit me volmondig aan bij de door hem gestelde vragen.

De vraag blijft evenwel hoe lang dit reglement zal moeten meegaan. Weet u, mijnheer de minister, wanneer de federale regering, die overigens zelf niet lang meer zal meegaan, voor een definitieve oplossing wil zorgen? Indien u hier geen zicht op hebt, zou ik u willen vragen om het overleg over een tijdelijke verlenging van het huidige reglement op te starten. Dergelijke verlengingen zouden, zoals in het arbeidsrecht, uiteindelijk in een soort contracten van onbepaalde duur kunnen resulteren. U moet, in overleg met de sector, de beste oplossing voor het probleem van de leensubsidie zoeken.

Ik wil hier nog even benadrukken dat de Vlaamse inspanningen op dit vlak te weinig in beeld komen. Door middel van de leensubsidies tracht de Vlaamse overheid het hiaat in te vullen dat door het ontbreken van een leenrecht is ontstaan. Alvorens een betere invulling van de leensubsidie te vragen, hadden de protesterende auteurs hier beter even de

Van Hecke

aandacht op gevestigd. Als lid van de oppositie betreur ik het gebrek aan expliciete waardering voor de inspanningen die door de Vlaamse overheid zijn geleverd.

De voorzitter : De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen : Mijnheer de voorzitter, hoewel iedereen beweert dat er over dit onderwerp niets te lezen valt, is er in de media haast nog nooit zoveel over een onderwerp gepubliceerd. Ik vind dit bijzonder frappant.

Ik zou me eigenlijk willen aansluiten bij mevrouw Van Hecke. Op de websites van de Stichting Lezen, van het Vlaams Fonds voor de Letteren en van de Vlaamse Gemeenschap is heel wat informatie over de leensubsidies te vinden. We moeten evenwel durven toegeven dat het geheel geen schoonheidsprijs verdient. Zoals mevrouw Van Hecke al heeft gezegd, gaat het om een noodoplossing.

We worden met een federaal probleem geconfronteerd. Wat het uitblijven van het leenrecht betreft, moet ik zelf overigens ook schuld bekennen. Het huidige probleem heeft twee fundamentele oorzaken. Het is in eerste instantie een financiële kwestie. Het is evenwel ook een kwestie van visie. In Wallonië leeft een andere mening over het vergoeden van intellectuele arbeid en over het betalen van intellectuele auteursrechten op mediadragers en op gedrukt papier. Wallonië hanteert eenvoudigweg een andere visie.

De Vlaamse overheid heeft getracht een voorlopige remediëring te concipiëren. Deze tijdelijke oplossing heeft de verdienste te bestaan. De huidige regeling erkent de intellectuele prestaties en de hieraan verbonden rechten en belangen. Ze verdient echter geen schoonheidsprijs. Dit geldt tevens voor de manier waarop de regeling tot stand is gekomen en is gelanceerd. We mogen evenwel niet vergeten dat het hier om een noodoplossing gaat.

De heer Vandenbossche heeft daarnet een aantal terechte opmerkingen gemaakt. Ik denk hierbij in eerste instantie aan het minimumbedrag, aan de selectie van de bibliotheken en aan de genres. De aard van de constructie mag niet in de uitsluiting van kwetsbare genres als poëzie resulteren. Dit moeten we absoluut trachten te vermijden. Het betreft hier evenwel problemen die door middel van een grondige dialoog kunnen worden opgelost. Een regeling die iedereen tevreden stelt, behoort niet tot de mogelijkheden. Ik ga er overigens van

uit dat dit in geen enkele discipline of fundamentele discussie mogelijk is. Dit betekent uiteraard niet dat we het debat niet moeten voeren.

We mogen niet uit het oog verliezen dat we tenminste over een regeling beschikken. De minister van Cultuur heeft eigenlijk pech. Terwijl zijn voorganger 3 welvarende jaren heeft gekend, moet hij nu op een budgettaire dieet. Maar zelfs in deze allesbehalve eenvoudige tijden is hij erin geslaagd om een nieuw, fundamenteel beleid op poten te zetten. Hoewel hij de broeksriem moet aanhalen, heeft hij een Vlaamse variant van het leenrecht in het leven geroepen.

Het is in feite een kwestie van rechtvaardigheid. We willen het rechtvaardigheidsprincipe toepassen op een terrein waar het gedurende jaren niet is toegepast. Indien we door middel van gesprekken en aanpassingen de huidige regeling kunnen verfijnen en nog rechtvaardiger kunnen maken, mogen we die inspanning niet uit de weg gaan.

Ik heb heel wat artikels over dit onderwerp gelezen. Haast al deze artikels vangen aan met de stelling dat er over dit onderwerp haast niets wordt gepubliceerd. Ik vind dit eigenlijk een interessant fenomeen. Het is evenwel minstens even interessant dat er eindelijk iets gebeurt. Na jarenlang enkel over het onderwerp te hebben gesproken, zijn nu eindelijk de eerste aanzetten gegeven om tot een concrete regeling te komen. We hebben nooit de ambitie gehad om deze zaak fundamenteel en definitief te regelen. Het is wel onze verdienste dat we fundamentele en onomkeerbare stappen hebben gezet.

De voorzitter : De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen : Mijnheer de voorzitter, ik deel de bekommernissen van de vorige sprekers. Ik zou hier enkel aan willen toevoegen dat we in verband met dergelijke aangelegenheden zeer omzichtig moeten omspringen met proefballonnetjes, met onderhandelingen en met het lanceren van nieuwe ideetjes.

Heel wat betrokkenen hebben geen affiniteit met administratieve aangelegenheden, met subsidieaanvragen en met het bijhouden van de juiste papieren. Dit geldt allicht ook voor een aantal andere sectoren.

Indien we door middel van proefballonnetjes of suggesties te lichtzinnig omgaan met de hoogte van de subsidiebedragen of met mogelijke subsidiesys-

Vermeulen

temen, zouden we wel eens heel wat verwarring kunnen veroorzaken. Ik pleit voor een duidelijke besluitvorming en communicatie. Indien we hier geen rekening mee houden, zullen de betrokkenen zich al snel ongemakkelijk voelen. Dit geldt zeker voor een sector die veeleer met het literaire dan met het administratieve taaljargon vertrouwd is.

De voorzitter : Ik zou er nog even op willen wijzen dat het leenrecht er sowieso ooit zal komen. Indien nodig, zal het via de rechtbank worden afgedwongen. Het leenrecht is een afgeleide van het auteursrecht. De Europese regelgeving zal ons uiteindelijk dwingen het leenrecht in te voeren.

Aangezien het hier een culturele aangelegenheid betreft, is de vraag of het leenrecht in de verschillende gemeenschappen op dezelfde wijze moet worden ingevuld. Ik veronderstel dat de gemeenschappen dit zelf eens moeten onderzoeken.

De vorige minister van Cultuur heeft steeds verklaard dat de bibliotheekgebruikers niet voor het leenrecht zouden moeten opdraaien. Hij heeft zich steeds voorgenomen om het leenrecht in de begroting in te schrijven. Het spreekt vanzelf dat hij die stelling in tijden van welvaart heeft gelanceerd. Inhoudelijk komt deze invulling van het leenrecht op een leensubsidie neer. Ik weet niet wat de huidige minister van Cultuur hiervan vindt. Gezien de evoluties in de conjunctuur zal hij dit budgettair allicht in een ander licht willen plaatsen.

De grote vraag is hoe lang de huidige regeling in voege zal blijven. Betreft het hier een tijdelijke oplossing voor één jaar of een regeling die langer zal meegaan? Mevrouw Van Hecke heeft daarnet terecht opgemerkt dat de tijdsduur van de maatregel de omgang met de bestaande problemen in grote mate bepaalt.

Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, aangezien ik me aan de geplogenheden wil houden, zal ik beginnen met een *captatio benevolentiae*. Ik vind dat kunstenaars voorkomend moeten worden behandeld. Mijn eerbied voor kunstenaars is vergelijkbaar met mijn eerbied voor grijze haren. (*Gelach*)

Ik meen dat echt. Dit betekent evenwel niet dat kunstenaars het pauselijk voorrecht van een onfeilbaar oordeel hebben.

Mevrouw Van Hecke heeft gelijk wanneer ze stelt dat we, ondanks de moeilijke budgettaire situatie, alles in het werk hebben gesteld om 2,5 miljoen euro uit te trekken voor het vergoeden van Nederlandstalige schrijvers wiens werk in onze bibliotheken aanwezig is. Op die manier trachten we hen een vergoeding te geven voor hun intellectueel eigendom en voor hun creatieve inspanningen.

We hebben die verantwoordelijkheid opgenomen, hoewel we dat niet moesten doen. Dit is immers een federale aangelegenheid. Vervolgens zouden we natuurlijk ook nog een deel van de verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Aangezien er geen federale oplossing was, hebben we dit gedaan. Daarvoor hoeven we niet te worden gelauwerd. Ik dacht dat dit zou worden geapprecieerd. Enige bitterheid is me echter totaal vreemd.

Er moet een dialoog mogelijk zijn. Ik ben blind noch doof voor de opmerkingen van de schrijvers. Over de manier van dialogeren kunnen we van mening verschillen. Als de auteurs wil dialogeren op een positieve wijze, kunnen ze als groep een afspraak met mij maken om de opmerkingen over het reglement te belichten. Een andere mogelijkheid is dat ze meteen mobiliseren en een open brief schrijven. Iedereen kiest zijn manier. Ik heb er wel wat bedenkingen bij, vooral daar er luisterbereidheid van mijn kant is.

Het huidige dossier van de leensubsidie betekent niet dat het gevecht voor het leenrecht voorlopig moet worden gestaakt. Integendeel, voor mij is het essentieel dat er een federale oplossing komt voor het leenrecht. Mijn medewerker heeft aan de onderhandelingstafel met premier Verhofstadt een voorstel tot oplossing geformuleerd. Het is een eenvoudig voorstel. We stellen voor dat de federale overheid de helft van het nodige bedrag geeft, en de Vlaamse, de Franse en de Duitstalige Gemeenschap samen de andere helft. De onderlinge verdeling daarvan moet dan nog worden onderzocht. Binnen de Vlaamse Gemeenschap zou dit dan voor de helft worden gedragen door het departement Onderwijs en voor de helft door het departement Cultuur. Dat zijn immers de twee grote gebruikers van het bibliotheeksysteem. Eerstdaags ontmoet ik de heer Miller, de Franstalige minister van Cultuur, om na te gaan of de Franse Gemeenschap het eens kan zijn met die benadering en die verdeelsleutel.

Professor Blanpain was aanwezig toen dit voorstel werd geformuleerd en heeft er geen opmerkingen over gemaakt. Ik weet dat professor Blanpain terzake ondertussen andere initiatieven heeft geno-

Van Grembergen

men. Zo zou hij juridische middelen gebruiken om dit leenrecht af te dwingen. Dat is zijn goed recht.

Ik heb het over een voorstel om de komende maanden een politieke oplossing te bereiken. Voor de realisatie van het leenrecht had ik berekend dat er door de federale overheid en door de gemeenschappen samen ongeveer 12 miljoen euro zou moeten worden gereserveerd, waarvan 6 miljoen euro ten laste van de federale overheid en 6 miljoen euro ten laste van de gemeenschappen. Ik baseerde mij op het aantal van 3 miljoen gebruikers van de bibliotheek, waarvan 2 miljoen ouder dan 18 jaar, a rato van 5 euro per jaar en 1 miljoen jonger dan 18 jaar, aan 2 euro per jaar. Men moet dit immers op een of andere manier berekenen. Ik zeg niet dat dit de ultieme formule zal zijn, maar dit is ons voorstel.

Ik ben bereid om drie correcties aan te brengen op het reglement. Het uit te keren subsidiebedrag wil ik laten vastleggen op 125 euro of 5.000 frank. Dat is dan de ondergrens. Verder lijkt het me zeer redelijk dat poëzie niet uit de boot valt. Het aantal pagina's wordt dus verlaagd, tot 24. Ook over de aanmeldingsdatum waren er opmerkingen. Ik zal die registratieperiode verlengen tot 30 maart, hoewel ik er van overtuigd ben dat iedereen nu wel op de hoogte is, als gevolg van de heisa. Ik heb aan mijn administratie de opdracht gegeven om het reglement zo aan te passen. Ik ervaar het niet alsof ik heb moeten plooiën. Goede ideeën moeten we uitvoeren. Als we onze beoordeling moeten bijstellen, dan doen we dat. Dat is op een correcte wijze politiek bedrijven. Hier is geen plaats voor hooghartigheid. Hooghartigheid is fout.

De indruk wordt gewekt dat er niets is gebeurd om dit bekend te maken. De bekendmaking gebeurde onder meer via de letterenverenigingen en de fondsen. Er verschenen persmededelingen over en er bestaat een webstek. Mevrouw Van Hecke, ik moet laten navragen wanneer die webstek werd opgestart. Wegens een tekort aan financiële middelen heb ik geen advertenties laten plaatsen.

Dan was er de opmerking over de knop die er zou moeten zijn in bibliotheken. Het is onze bedoeling om bibliotheken optimaal uit te rusten met de nieuwe systemen. Momenteel is het echter onmogelijk om een informaticasysteem te installeren dat precies weergeeft welk boek waar is uitgeleend in alle bibliotheken van het Nederlandse taalgebied. Mocht ik dit eerst willen doen, dan heb ik daar het

hele bedrag van 2,5 miljoen euro voor nodig. Materieel gezien kan dit niet.

Ik wil ook opmerken dat dit niet iets recurrents is. Ik heb het deze maal kunnen bespreken met mijn collega's in de Vlaamse regering, en ze hebben me dit gegeven. Of dat nu al dan niet uit welwillendheid gebeurde, is om het even. Iedereen kan dit zelf beoordelen. Maar ik heb geen enkel engagement van de Vlaamse regering dat, als het leenrecht federaal niet geregeld is, we dit systeem ook volgend jaar kunnen invullen. Ik heb dat ook nooit beloofd aan de literaire wereld en aan het parlement. Ik heb zeer duidelijk gezegd dat dit voor 2003 is, dat we er voor zullen zorgen dat dit voor 2003 wordt betaald en dat we een zo eenvoudig mogelijk reglement zouden hanteren, anders kost de administratieve verwerking te veel tijd en geld. Dit zou dus worden uitbetaald in 2003, op basis van de cijfers die we binnenkrijgen van 2002.

Ik blijf daarbij. Ik kan dus niet zorgen voor die knop. We hebben voor grote bibliotheken gekozen, enigszins vanuit de redenering dat wie het meerdere kan ook het mindere kan. Misschien is dit niet volledig correct voor de landelijke bibliotheken. Ik geef toe dat de landelijke en kleinere bibliotheken er niet bij zitten. We hebben onze gegevens gehaald uit dertien grote bibliotheken. Die hebben immers het meeste informatie over datgene dat wij vragen, hoewel andere bibliotheken van een ander niveau die soms ook hebben.

Dat zijn de wijzigingen die ik wil doorvoeren. Ik denk dat ik daarmee grosso modo een antwoord hebt geboden op de gemaakte opmerkingen.

De voorzitter : De heer Vandebossche heeft het woord.

De heer Dany Vandebossche : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat hiermee wordt tegemoetgekomen aan een aantal zielenroerselen met betrekking tot het reglement. Wat die ondergrens betreft zullen de auteurs natuurlijk heel moeilijk tevreden te stellen zijn. Die ondergrens komt nu te liggen op 125 euro. Ik veronderstel dat er een reden is om die ondergrenswaarde te behouden.

Minister Paul Van Grembergen : Ten eerste moet ik zeker zijn dat ik dit kan verwezenlijken met het bedrag dat ik ter beschikking heb. Ten tweede zorgt meer administratieve verwerking van te storten bedragen en dergelijke ook voor meer kosten. Daarom heb ik die ondergrenswaarde zo bepaald. Met de ondergrens wordt meteen aan uw terechte be-

Van Grembergen

kommernis om het Mattheuseffect van de maatregel, waardoor degenen die veel hebben nog meer krijgen en anderen niet aan bod komen, tegemoet gekomen.

De voorzitter : Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Ik dank de minister voor de openheid waarmee hij tegemoet komt aan sommige verzuchtingen. Ik heb nog een fundamentele opmerking.

Middelen die slechts éénmaal worden gereserveerd om de leensubsidie uit te keren, zouden niet in functie van het realiseren van het federale leenrecht staan. Het wordt toch moeilijk om dit naar de realiteit te vertalen. In het reglement wordt gewag gemaakt van het woord 'elk jaar'. Het is waarschijnlijk opgesteld voor de lange termijn. De subsidie zou jaarlijks worden berekend en er is geen aanduiding dat het om een eenmalige uitkering gaat. Het volstaat dat iemand met juridische kennis hier een verworven recht uit put. Het gaat om artikel 8 : 'De administratie Cultuur zal elk jaar de oproep tot het indienen van de aanvragen doen.'

Reglementen worden natuurlijk zelden voor één jaar opgesteld. Het blijft moeilijk om de sector ervan te overtuigen dat het leenrecht na een jaar afhankelijk wordt van een eventuele verdere federale regeling.

Ik stel voor om steekproefsgewijs bijvoorbeeld een tiental landelijke bibliotheken te screenen op de aanwezigheid van boeken en deze uitkomst te vergelijken met de stedelijke bibliotheken. Er bestaan immers verschillende categorieën landelijke bibliotheken. Zo zijn er kleine en middelgrote. Op die manier kan het uiteindelijk resultaat worden bijgestuurd en de middelen op een meer rechtvaardige manier worden verdeeld. Alleen de stedelijke bibliotheken als referentie nemen, levert waarschijnlijk een vertekend beeld op.

Minister Paul Van Grembergen : Het VCOB werkt aan de nodige software-informatica om dit resultaat te verfijnen.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Het VCOB zal hier binnenkort nog worden besproken. Als dit reglement wordt bestendigd, is het misschien nuttig om de resultaten van de landelijke bibliotheken met de stedelijke te vergelijken. U kunt natuurlijk al dan niet rekening houden met deze vraag.

De voorzitter : In het verslag van de begrotingsbespreking 2003 staat vermeld dat het om een eenjarige maatregel gaat. De minister heeft dit reeds verschillende keren meegedeeld.

De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen : Er is niemand tegen goedheid en mildheid als leidraad voor bestuur. Mensen van mijn generatie en jongeren lopen misschien niet meer warm voor de communautaire hocus-pocus, wel voor de notie goed bestuur. Culturele materies, zoals de vaste boekenprijs of de auteurswetgeving die nog tot de federale bevoegdheid behoren, krijgen niet de nodige aandacht omdat de desbetreffende commissies met andere, prioritaire zaken bezig zijn. Deze materies halen moeilijk de agenda. Ik pleit voor een homogeniteit van deze bevoegdheden. Cultuur, toch de oudste gemeenschapsbevoegdheid, zou een volledig Vlaamse materie moeten zijn. Dat heeft te maken met goed bestuur en recht doen aan mensen die in de sector actief zijn, namelijk aan de kunstenaars.

Het leenrecht moet de ultieme target zijn, het is een zaak van rechtvaardig bestuur. Eerst een leensubsidie uitvaardigen en daarna afwachten of het leenrecht wordt gerealiseerd, is moeilijk te verkopen. Continuïteit is hier van belang. Een weg terug is niet haalbaar. De leensubsidie moet worden gecontinueerd.

Minister Paul Van Grembergen : Als wij het signaal geven dat we bereid zijn om de leensubsidie voort te zetten tot er een federale oplossing komt, daalt de druk op de federale regering. Ik heb juist een tegenovergesteld signaal willen geven, namelijk dat we iets voor de literaire wereld over hebben en alles doen om de federale overheid daar eveneens toe aan te sporen. Ik wil de besprekingen van volgend jaar niet op voorhand belasten.

Ik ben eveneens voorstander van een homogeen bevoegdheidspakket en wens geen signaal te geven dat het Vlaams niveau deze subsidie zal voortzetten tot er eventueel federaal een oplossing wordt geboden. Ik ga ervan uit dat er volgend jaar een federale oplossing zal zijn. Professor Blanpain verzorgt de juridische procedure en verhoogt zo mee de druk op het federale vlak.

De heer Jo Vermeulen : Ik wil het belang van de eerste opmerking benadrukken. Het is opvallend hoe snel ieder mailtje, elke suggestie, aanleiding geeft tot eindeloze tribunes en opiniestukken in de pers. Er is nochtans veel bereidwilligheid bij het bestuur. De mensen moeten er blijkbaar leren mee

Vermeulen

omgaan. De overheid moet natuurlijk helder communiceren, dat is haar opdracht, maar het wantrouwen bij de bevolking blijft bestaan. Ieder woord kan aanleiding geven tot discussie.

Minister Paul Van Grembergen : Ik weet dat er bijvoorbeeld literatoren de lijst hebben ondertekend en toch zeggen dat zij van niets weten.

De heer Jo Vermeulen : Het is een houding die in alle sectoren voorkomt. In dit concrete geval is juist een zeer tegemoetkomend beleid gevoerd. De overheid heeft hier al veel gerealiseerd.

Minister Paul Van Grembergen : Ik zal die opmerking onthouden. De kunstenaars waarvoor ik erg veel respect heb, moeten erkennen dat de overheid democratisch werkt en dat ze met de overheid in gesprek moeten gaan.

De voorzitter : Dit was een goed debat. De auteursrechten kunnen het best naar de gemeenschappen gaan, maar de prijsbepaling blijft een moeilijke materie.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de stand van zaken met betrekking tot het decretaal initiatief in verband met de zorg en subsidiëring van het niet-beschermd onroerend klein historisch erfgoed

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Gardeyn tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de stand van zaken met betrekking tot het decretaal initiatief in verband met de zorg en subsidiëring van het niet-beschermd onroerend klein historisch erfgoed.

Mevrouw Gardeyn-Debever heeft het woord.

Mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever : Ik heb deze vraag reeds op 10 oktober 2001 gesteld. Ik citeer het antwoord van de minister : 'In antwoord op haar vraag kan ik het geacht lid meedelen dat ik inderdaad een decretaal initiatief wens te nemen,

waarbij de zorg voor het niet-beschermd onroerend klein historisch erfgoed wordt betrokken. Het klein historisch erfgoed is een belangrijk element van onze Vlaamse identiteit.

Alleen al, bijvoorbeeld, het funerair erfgoed maakt wezenlijk deel uit van een soms nog te weinig gekend en gewaardeerd patrimonium. Ofschoon de inventarisatie van dit erfgoed nog maar juist werd ingezet, blijkt het funerair erfgoed her en der over uitzonderlijke historische en artistieke waarden te beschikken. Tevens vormt dit erfgoed een nog te weinig gekende, maar wel zeer interessante materiële informatiebron voor de lokale geschiedschrijving.

Naast het funerair erfgoed, maken ook de veldkappen en -kruisen, straatlantarens en aan gevels vastgemaakte gasarmaturen, de weg- en afstandswijzers of grenspalen als zogenaamde 'architectura minor' ontegensprekelijk deel uit van ons cultuurpatrimonium.

Omwille van de grote kwetsbaarheid van deze kleine cultuurwaarden dringt zich een passend en ondersteunend beheersbeleid op. Op 18 mei 1999 werd door het Vlaams Parlement een decreet houdende de bevordering van het onderhoud van het niet beschermd klein historisch erfgoed goedgekeurd. Dit decreet was echter slechts van toepassing voor een korte experimentele periode van anderhalf jaar.

Ik wens dit initiatief opnieuw op te nemen in het kader van een actualisering van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten inzake onderhoud en handhaving. Deze bepalingen worden momenteel in samenspraak met mijn administratie uitgewerkt, maar moeten nog in de Vlaamse regering worden gesproken. Het is daarom moeilijk om daar een precieze timing op te zetten. Op het ogenblik dat het Vlaams parlement een beslissing terzake zal hebben genomen, zullen op gepaste wijze de mogelijkheden worden kenbaar gemaakt.'

Zo heeft de minister zelf het belang ervan benadrukt. Het bleef dus hoopvol uitkijken naar een ontwerp van decreet. Tijdens de budgetcontrole van mei 2002 deelde u mee dat dit voorontwerp van decreet, dat door minister Sauwens in 2000 voor advies aan de Raad van State werd overgemaakt, niet zal worden aangehouden, maar verwerkt in een ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 1976. Daarin worden een aantal oplossingen, die reeds in het voorontwerp stonden, opgenomen. Er wordt bijvoorbeeld in een decreta-

Gardeyn-Debever

le basis voorzien voor niet-beschermd klein historisch erfgoed. Hierdoor kunnen effectief maatregelen worden genomen.

Op 14 mei 2002 keurde de Vlaamse regering dit voorontwerp, dat het decreet van 1976 wijzigt, goed. Het werd voor advies aan de Raad van State overgemaakt.

Voorzover ik weet, heeft de Raad van State nog geen advies geleverd. Het voorontwerp van decreet is immers nog geen tweede keer op de agenda van de Vlaamse regering verschenen.

Zowel in stedelijke als in landelijke gebieden neemt de interesse voor en het belang van het klein historisch erfgoed nog steeds toe. Allerlei geïntegreerde acties in verband met cultuur, toerisme en het erfgoed leiden tot interessante initiatieven. Helaas ontbreekt het die initiatieven vaak zelfs aan minimale financiële middelen en ondersteuning.

Aangezien ondertussen een jaar is voorbijgegaan, zou ik u willen vragen of al een concrete aanzet tot een decretaal initiatief is gegeven. Wanneer mogen we ons aan een nieuw decreet verwachten? Hebt u zicht op mogelijke vormen van financiële en andere ondersteuning?

De voorzitter : De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen : Mijnheer de voorzitter, ik zou mevrouw Gardeyn willen bedanken voor het stellen van deze vraag om uitleg. Dit dossier bevindt zich al meer dan een jaar op mijn stapeltje op te volgen dossiers. Ik heb het hier in het verleden overigens al met toenmalig minister Sauwens gehad. Nu de discussie weer is geopend, heb ik dit dossier op het stapeltje actuele dossiers kunnen leggen. (*Gelach*)

Ik ben zeer benieuwd naar het antwoord van de minister.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, ik heb vorig jaar een initiatief genomen om de subsidiëring van het niet-beschermd onroerend klein historisch erfgoed decretaal te verankeren.

Op 31 mei 2002 heeft de Vlaamse regering het voorontwerp van decreet goedgekeurd.

Door middel van dit voorontwerp wil ik het decreet van 3 maart 1976 wijzigen. Het voorontwerp van decreet omvat een aantal bijstellingen inzake het handhavingsbeleid. Bovendien biedt artikel 6 de mogelijkheid om onderhoudsenveloppen toe te kennen. Op die manier wil het Vlaams Gewest bijdragen tot de uitvoering van meerjarenonderhoudsplannen.

Deze bijdrage zou niet enkel voor beschermde monumenten, stads- of dorpsgezichten gelden. Het gaat tevens om de kleinere onroerende erfgoedelementen. Deze worden in het voorontwerp van decreet als volgt omschreven : 'onroerende goederen die kleinere culturele erfgoedelementen vormen, al dan niet gelegen in een beschermd landschap of beschermd stads- of dorpsgezicht, die al dan niet deel uitmaken van een niet als monument beschermd groter onroerend goed en die waardevol zijn vanuit artistiek, landschappelijk, historisch, wetenschappelijk, industrieel, archeologisch, volkskundig of ander sociaal-cultureel oogpunt.'

Op 18 juni 2002 is het voorontwerp van decreet aan de Raad van State overgemaakt. Een tijdje later heeft de Raad van State een aantal opmerkingen geformuleerd. In november 2002 hebben mijn diensten die opmerkingen beantwoord. Het advies van de Raad van State is momenteel klaar en zal eerstdaags aan mij worden overgemaakt. Zodra ik over dat advies beschik, zal ik het voorontwerp van decreet aan de Vlaamse regering voorleggen. Als het door de Vlaamse regering wordt goedgekeurd, zal ik het zo snel mogelijk aan het Vlaams Parlement voorleggen.

Met het oog op de financiële ondersteuning van de instandhouding van het klein niet-beschermd erfgoed, heeft de Vlaamse regering vorig jaar de begrotingskredieten voor de onderhoudspremie verhoogd. Door het uitblijven van het advies van de Raad van State, heeft de Vlaamse regering deze middelen niet kunnen aanwenden. De Vlaamse regering heeft besloten de kredieten voor de onderhoudspremie dit jaar op hetzelfde niveau als vorig jaar te houden. In totaal gaat het om 3.330.000 euro. Zodra het nieuwe decreet door het Vlaams Parlement is goedgekeurd en de uitvoeringsbesluiten zijn gepubliceerd, kunnen de eerste onderhoudsdossiers voor het niet-beschermd onroerend klein erfgoed worden ingeleid. Mijnheer Vermeulen, u mag dit dossier binnen handbereik houden.

De voorzitter : Mevrouw Gardeyn heeft het woord.

Mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever : Ik zou de minister willen bedanken voor zijn antwoord. We zullen dit dossier bij de hand houden. Ik reken erop dat we nu snel resultaten zullen boeken.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Margriet Hermans tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over detectoramateurs en metaaldetectie

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Hermans tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over detectoramateurs en metaaldetectie.

Mevrouw Hermans heeft het woord.

Mevrouw Margriet Hermans : Mijnheer de voorzitter, ik veronderstel dat we de mail van de heer Genesse over de detectoramateurs allemaal hebben ontvangen. Ik moest tijdens het lezen onmiddellijk terugdenken aan de zomers die ik indertijd aan zee heb doorgebracht. Elke ochtend liep er toen wel iemand met een metaaldetector over het strand. Af en toe vond hij zelfs een verloren trouwring. (*Gelach*)

Op het eerste gezicht leek heel dit gedoe iets romantisch te hebben. Ik wil ook wel eens 60 kilogram goud vinden in het park van een zigeunerfamilie. Uit deze mail blijkt evenwel dat de detectoramateurs gegriefd zijn. Ze voelen zich uitgesloten.

Straks zullen we de bespreking aanvatten van een ontwerp van decreet ter wijziging van het decreet op het archeologisch patrimonium van 1993. De detectoramateurs vallen eigenlijk onder de bepalingen van dit decreet en blijkbaar hebben ze daar geen enkel probleem mee. In dit decreet staat dat een vergunning vereist is om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen. Wie aan drie voorwaarden voldoet, hoeft evenwel niet over een dergelijke vergunning te beschikken. Mensen die niet de intentie hebben archeologische monumenten voor eigen gebruik op te sporen en te verzamelen, die zich niet in een archeologische zone bevinden en die de toestemming van de landeigenaar hebben, kunnen hun hobby ook zonder vergunning beoefenen.

De detectoramateurs onderschrijven deze voorwaarden zonder enig probleem. Ze zijn het eens met het streven van de Vlaamse overheid om het archeologisch patrimonium te beschermen. Ze vinden evenwel ook dat ze binnen duidelijk omschreven zones hun hobby moeten kunnen beoefenen.

Volgens hen worden ze de afgelopen maanden echter langs alle kanten tegengewerkt. Op bepaalde plaatsen worden ze verjaagd. Archeologen in overheidsdienst desinformereren de burgers met betrekking tot de juiste interpretatie van het decreet. Aangezien in kringen van detectoramateurs momenteel heel wat verwarring heerst, zou ik u een aantal vragen willen stellen, mijnheer de minister.

Kan het decreet van 1993 op verschillende manieren worden geïnterpreteerd? Zullen de geplande wijzigingen aan het decreet dit probleem verhelpen? Streeft het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP) naar een totaalverbod op metaaldetectie in Vlaanderen? Zijn de detectoramateurs terecht bezorgd? Zullen ze hun hobby in Vlaanderen kunnen blijven beoefenen?

De voorzitter : Dit onderwerp zal tijdens de behandeling van het volgend agendapunt uiteraard ook aan bod komen.

De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens : Mijnheer de voorzitter, zoals u daarnet al hebt gezegd, zullen we straks nog dieper op deze problematiek ingaan. Ik zou hier nu evenwel al een tweetal punten ter sprake willen brengen.

Wat de houding van het IAP betreft, hebben de klagende detectoramateurs een punt. Ten opzichte van andere partners heeft het IAP in het verleden vaak een stugge en te bezitterige houding aangenomen. Het decreet van 1993 is nochtans op het uitbouwen van partnerships met de universiteiten en met heel de wetenschappelijke wereld gericht. Ik meen evenwel niet dat we in dit verband voor de absolute vrijheid kunnen pleiten. Het bodemarchief is immers het boek van ons verleden.

Heemkundigen speuren in rijksarchieven en andere geschreven bronnen naar feiten uit ons verleden. Zolang ze het bronnenmateriaal niet meemen of beschadigen, kan dit op zich geen kwaad.

Het archeologisch boek van ons verleden kan slechts eenmaal worden gelezen. Eens het is gelezen en de opgravingen hebben plaatsgevonden, is

Sauwens

het boek vernield en verdwenen. Dit onderzoek moet dan ook op een degelijke manier gebeuren.

Bepaalde detectoramateurs handelen vanuit de juiste inzichten. Ze hebben van de zoektocht naar ons verleden een echte hobby gemaakt. Er zijn echter ook detectoramateurs die dit enkel om commerciële redenen doen. Ik kan hier geen aantallen of percentages aan verbinden. Ik weet enkel dat veel van die mensen enkel door winstbejag worden gedreven. Hun zoektocht naar waardevolle voorwerpen komt de gemeenschap niet ten goede. Ze willen helemaal niets aan onze kennis van het eigen verleden toevoegen. Ze willen de gevonden voorwerpen gewoonweg verhandelen of verzamelen. Dergelijke verzamelingen worden overigens meestal zonder historisch besef opgebouwd.

Het decreet van 1993 heeft dit gedrag aan banden willen leggen. We moeten namelijk opletten wat er met ons bodemarchief gebeurt. Tenslotte gaat het hier om voorwerpen die de gemeenschap toebehooren.

Ik pleit voor een positieve houding en voor het uitbouwen van netwerken. De Vlaamse amateur-historici moeten de bestaande netwerken versterken. De Vlaamse overheid heeft hiervoor slechts beperkte middelen uitgetrokken. De IAP is een beperkte dienst die slechts over enkele tientallen mensen beschikt, hier en daar aangevuld met een stadsarcheoloog of met de medewerkers van initiatieven zoals er onlangs in het Waasland één is genomen. We moeten de positieve krachten die in amateuristische kringen actief zijn aanwenden.

We hebben behoefte aan netwerken. Dit betekent niet dat de overheid een absolute controle over alle detectoramateurs moet uitoefenen. De Vlaamse overheid moet gewoon een oogje in het zeil houden. We mogen dit niet aan de gemeenten overlaten.

Aangezien momenteel enorm veel voorwerpen uit ons verleden verdwijnen, moeten we dit op een degelijke manier aanpakken. De nieuwe technieken worden massaal toegepast. Vaak gaat het slechts om enkele muntjes. Het zijn nochtans die eerste vondsten die aanduiden of ergens waardevolle voorwerpen te vinden zijn. Indien die muntjes naar een rommelmarkt worden gesleept, zijn we die aanduiding ook kwijt. Dergelijke vondsten komen meestal niet in een archief terecht.

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, ik sluit me volledig aan bij de vraag om uitleg van mevrouw Hermans en bij de nuanceringen die de heer Sauwens heeft aangebracht.

De heer Sauwens heeft immers gelijk wanneer hij stelt dat we amateur-historici die enkel op eigen gewin uit zijn, niet zomaar hun gang mogen laten gaan. Hun inspanningen zouden voor de gemeenschap een meerwaarde moeten hebben.

Na het lezen van de heer Genesse had ik de idee opgevat een schriftelijke vraag over dit onderwerp te stellen. Toen ik vaststelde dat mevrouw Hermans hierover een vraag om uitleg wilde stellen, heb ik evenwel besloten me hierbij aan te sluiten.

Ik zou even een schokkende passage uit de mail van de heer Genesse willen citeren : 'De afgelopen maanden werden de Vlaamse detectoramateurs echter in toenemende mate het slachtoffer van desinformatie, pesterijen, intimidatie en verbale agressie. Detectoramateurs werden ten onrechte van akkers verjaagd door archeologen die hiertoe niet gemachtigd zijn. Hobbyisten die hun diensten aanboden op opgravingen werden onthaald op verbale agressie. Archeologen in overheidsdienst desinformeerden de burger over de decretale bepalingen inzake metaaldetectie.'

Mijns inziens wensen de detectoramateurs vooral rechtszekerheid. Dit is eigenlijk de kern van hun pleidooi. Ik meen niet dat de auteur van deze mail uit zijn hobby enig profijt wil slaan. Hij wantrouwt de houding van het IAP en hij is bezorgd om de toekomst van zijn hobby.

Mevrouw Hermans heeft daarnet gezegd dat het decreet van 1993 blijkbaar op verschillende manieren kan worden geïnterpreteerd. Ik zou u dan ook willen vragen wat de correcte interpretatie van het decreet is, mijnheer de minister. Ik zou u tevens willen vragen of het gerucht klopt dat het IAP een totaalverbod op metaaldetectie in Vlaanderen nastreeft. Mijnheer de minister, ik zou graag uw standpunt willen kennen over dat totaalverbod. Ik meen niet dat wij als overheid een totaalverbod moeten proberen te realiseren. De heer Sauwens vindt dat aan amateurhistorici de ruimte moet worden gelaten. Ik vind dat we ook aan de beoefenaars van deze hobby voldoende ruimte moeten laten. We moeten er wel over waken dat hun bezigheden uiteindelijk een meerwaarde voor onze samenleving kunnen betekenen.

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, uit het voorgaande en de informatie die we allemaal hebben gekregen, blijkt dat de verstandhouding tussen het IAP en de niet-gebonden of amateurarcheologen of detectoramateurs ernstig verziekt is. Ik vraag me af wat de reden hiervoor kan zijn. Hebt u aanwijzingen dat die laatste groep het archeologisch patrimonium verstoort of vernietigt, of dat hij de werkzaamheden van het IAP belemmert of verhindert ? In de Toelichting bij het ontwerp van decreet dat we zo dadelijk bespreken staat dat sinds de inwerkingtreding van het decreet van 1993 nog geen enkele archeologische zone of site is beschermd. Ik kan me moeilijk voorstellen dat de schuld hiervoor bij de niet-gebonden of amateurarcheologen of detectoramateurs ligt. Mijnheer de minister, wat kan de reden zijn voor deze polemiek ?

De voorzitter : De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen : Mijnheer de voorzitter, dit is andermaal een mooi voorbeeld van wat één e-mail kan teweegbrengen en van hoe gemakkelijk mensen meegaan in bepaalde redeneringen. We moeten daar zeer nauwgezet mee omspringen. Ik ben het eens met de teneur van het betoog van de heer Sauwens. Tot 3 weken geleden had ik geen enkele notie van heel dit circuit. Ik denk dat de meesten hier dat niet hadden. Daarom verbaast deze commotie me. Ik heb me wel geïnformeerd bij enkele mensen in het veld.

De heer Johan Sauwens : Letterlijk in het veld. *(Gelach)*

De heer Jo Vermeulen : Ja, ze waren bezig, dus moet men ze in het veld laten.

De heer Johan Sauwens : Ze waren er munt uit aan het slaan.

De heer Jo Vermeulen : Iemand zei me het volgende hierover. Het is zoals steeds met amateurs. Soms zijn ze meer gedreven dan de professionelen. Soms doen ze erg veel kwaad. Dat is een mooie weergave van de nuances die we hier aan de dag moeten leggen. Soms kunnen deze mensen inderdaad goede gangmakers zijn, en een nuttige bijdrage leveren aan het detecteren. Maar wanneer dat niet volgens de regels gebeurt kunnen ze ook veel vernietigen. Daarop moeten we ons veeleer richten dan op mogelijk verziekte relaties. Dat laatste wordt immers al snel gesteld. In elke sector zijn er wel mensen die gewagen van een verziekte toestand.

De voorzitter : De eerste les is : stuur alle parlementsleden een e-mail. Het is niet moeilijk : één muisklik volstaat. Maar het feit dat deze vraag op de agenda staat en gekoppeld is aan de bespreking van het ontwerp toont aan dat we er het nodige belang aan hechten. Dat is terecht.

Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, deze vraag, die aansluit op het ontwerp van decreet, is zeer ernstig en mag geen aanleiding geven tot lichtzinnigheid. De invalshoek van de heer Sauwens is correct. Het gaat hier bij wijze van spreken over een boek met daarin tienduizenden jaren van onze geschiedenis. Dit boek willen we zo gaaf mogelijk samenstellen. Als gevolg van alles wat in dit land is gebeurd inzake verbouwingen, industrialisatie en weginfrastructuur, is dit boek al ongelooflijk gehavend. Meer dan andere landen moet ons land alle moeite doen om de nog resterende bladzijden zo goed mogelijk naar boven te halen. Ofwel gebeurt dat op een geregelde wijze, via een decreet. Dat is mee de bedoeling van het voorliggende ontwerp. Ofwel laten we dat over aan het vrije initiatief en aan ieders individuele beoordeling. Ik meen echter te weten dat niemand van de hier aanwezige leden die totale vrijheid wil. Het gaat hier over cultuurbezit, waarmee iedereen met zorg wil omgaan.

Vroeger zei men : 'Archaeology is fun.' In mijn jeugd las ik boeken over de opgravingen in Egypte of Turkije, die me het verlangen gaven om in de achtertuin ook zo iets te doen. Ik heb een soortgelijke ervaring gehad met mijn opgroeiende kinderen. In mijn gemeente, Ertvelde, is er een historische tumulus uit de 10e eeuw, de Hoge Wal geheten. Mijn zoon, die ook graag las en bezeten was door die dingen, trok op een bepaald ogenblik naar die wal. We wisten niet waar hij heen was. Hij was er opgravingen aan het doen. Hij kwam naar huis met ongelooflijk grote paapstenen en met scherven van kruiken. Dit is natuurlijk niet de juiste manier van omgang met dit 'boek' waarover ik het had. Het mag wat mij betreft met vier hoofdletters worden geschreven. Het is immers het boek van wat we zijn, van onze oorsprong.

Ik heb ook de e-mail gelezen waarvan sprake was. Hij is wat eenzijdig van toon. Alleszins is de filosofie die eruit blijkt niet de filosofie van het ontwerp van decreet en van het antwoord dat ik op uw vraag zal geven.

Ik geef toe dat het IAP als instelling niet erg uitblinkt in communicatie en overleg. De heer

Van Grembergen

Sauwens zal dat kunnen bevestigen. Hij kent het IAP uit zijn vroegere opdrachten. Het gaat hier over wetenschappers die in hun ivoren toren zitten. Ik weet hoe dat gegroeid is. Wetenschapslui moeten mee evolueren met de maatschappij en met de menselijke relaties.

Sinds 1993 zijn er 375 opgravingsaanvragen gebeurd. Twee daarvan werden onontvankelijk verklaard. Er werden er 372 goedgekeurd en 1 geweigerd. Ik weet niet wie de aanvragers waren. Dat kunnen universiteiten geweest zijn, maar wellicht ook andere instellingen. Het is dus niet zo dat die aanvragen stelselmatig werden afgewezen, zodat dit alleen werd toevertrouwd aan het IAP. Er was geen houding van : dit is ons terrein en ons bezit. De cijfers bewijzen het tegendeel. Maar de cijfers bewijzen ook dat dit wordt gecontroleerd en gevolgd. Dit lijkt me een voor de hand liggende verantwoordelijkheid van de Vlaamse overheid in deze zeer tere materie.

De wetgeving inzake het gebruik van een metaaldetector in een archeologische context is niet voor interpretatie vatbaar. Als iemand de intentie heeft om door metaaldetectie archeologische vondsten of sites te zoeken, dan wordt dit slechts toegestaan in het kader van een vergunde opgraving en/of een vergunde prospectie met ingreep in de bodem. Er moet dus een vergunning zijn. Die vergunning moet inderdaad worden aangevraagd bij het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium. Zodra aan de specifieke vergunningsvoorwaarden is voldaan, kan zowel de professionele onderzoeker als de amateur het welomschreven terrein van de archeologische site met een metaaldetector aflopen. Die wetgeving was erg noodzakelijk. De impact van metaaldetectie binnen archeologische zones kan zeer ingrijpend zijn. Iedereen begrijpt dat het weghalen van een wezenskenmerk dat nodig is om een zone te plaatsen en te ontleden, grote gevolgen heeft. Naar analogie met het boek zou dit betekenen dat er van een bladzijde alleen nog maar een aantal woorden overblijven. De vondsten verliezen dan echt hun wetenschappelijke waarde, aangezien niemand ze nog precies kan duiden. Dan beginnen de raadsels.

De gevolgen kunnen nog nefaster zijn. Het vinden van archeologische voorwerpen met behulp van de metaaldetector heeft in het verleden niet zelden geleid tot sluikopgravingen en schatgraverij. Het opgedolven archeologische erfgoed komt dan vaak in verkeerde handen terecht, en wordt in vele gevallen clandestien versjacherd. De heer Sauwens

wees daar reeds op. Wie dit doet, wil immers op geen enkele wijze nog verbonden zijn met de versjacherde voorwerpen. Anders zou de identiteit van koper en verkoper oorzakelijk kunnen worden vastgesteld. Zo wil men elk strafrechtelijk gevolg vermijden.

Het kan immers gaan over het ontvreemden van eigendom. Daarom ook wordt een controle- en vergunningspolitiek voor het gebruik van metaaldetectoren aanbevolen door het Europees Verdrag inzake de Bescherming van het Archeologisch Erfgoed. Dat is het Verdrag van Valletta, die schitterende stad in Malta. Het Vallettaverdrag werd door de Vlaamse regering op 12 oktober 2001 goedgekeurd en door de federale regering op 30 januari 2002 ondertekend. Zorg en behoedzaamheid en het opvolgen van de archeologische situatie zijn daarin opgenomen.

Het IAP streeft niet naar een totaalverbod voor metaaldetectie in Vlaanderen. Als de vergunningsplicht voor het opsporen van archeologische voorwerpen wordt nageleefd, is er voor het IAP geen reden om zich tegen het gebruik van metaaldetectoren te verzetten. Een correct gebruik van metaaldetectoren kan juist positieve gevolgen hebben. Zo kan de exacte plaats worden vastgelegd en de juiste personen geconsulteerd. Het instrument is erg verfijnd en nuttig. Vroeger begon men dikwijls toevallig te graven en werden waardevolle dingen ongewild vernietigd. Het IAP erkent de waarde van de metaaldetectie.

Sommige brieven, zoals bepaalde passages in deze brief, lijken wel met azijn geschreven. Ik ga ervan uit dat de briefschrijver zijn bekommernis heeft willen meedelen. Zo worden personeelsleden van het IAP ervan beschuldigd zich agressief te hebben gedragen ten opzichte van detectoramateurs. Dat is mij niet bekend. Het gaat misschien om een persoonlijke ervaring, die vervolgens wordt veralgemeend. Hierover is geen enkele klacht binnengelopen. De persoon situeert de feiten niet en dateert ze evenmin. Hij moet nochtans weten wanneer ze zich hebben voorgedaan.

De ambtenaren van het IAP hebben een deontologische code onderschreven. Zij hebben de plicht onwettelijke handelingen, sluikhandel in de archeologica en schatgraverij te melden. De huidige directie heeft geen meldingen ontvangen. Het IAP zou de burger desinformereren over de juiste interpretatie van het decreet. Dat is niet correct. Dat zou geen nut hebben. Op het terrein werken de archeologen van het IAP niet zelden samen met de-

Van Grembergen

tectoramateurs. Hun hulp wordt zelfs soms gesolliciteerd.

Voor de professioneel kan het bijzonder nuttig zijn dat opgravingsvlakken vooraf met een metaaldetector worden overlopen. Het gevaar om voorwerpen te beschadigen bij het uitgraven, wordt daarvoor verkleind. Metaaldetectie vraagt wel ervaring, maar detectoramateurs voldoen hier vaak perfect aan. De kennis van deze mensen moet wel in het juiste kader worden ingezet.

Wat de laatste vraag betreft, worden in het IAP geen stappen ondernomen om het de detectoramateurs onmogelijk te maken hun hobby verder uit te oefenen, op voorwaarde dat dit binnen het juiste kader gebeurt en ze de regelgeving respecteren. Men loopt het best niet als een olifant door de porceleinwinkel van ons verleden en ons archeologisch erfgoed.

Mevrouw Margriet Hermans : Ik dank de minister voor zijn wijs antwoord. Wij onderschrijven volledig de noodzaak aan gepaste wetgeving. De hobbyisten moeten de juiste conclusies trekken en zich beter verenigen. Zij moeten zich aan de juiste deontologie houden. Dat zou de problemen oplossen. Ik ben me zeker bewust van de waarde die de ondergrond verbergt. Ik ben er ook geen voorstander van om alles meteen op te graven. Onder de grond worden de dingen immers goed bewaard.

De heer André Moreau : Het feit dat een eenvoudig mailtje zo'n brede discussie uitlokt getuigt van ware democratie. Elk signaal, hoe klein ook, wordt in rekening gebracht. Het geeft me een goed gevoel. De minister heeft zeer deskundig geantwoord. Hij heeft dit bovendien in zeer eenvoudige bewoordingen gedaan, waarvoor mijn dank.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.49 uur.*
